

Till partistyrelsen

Hildur Lien i Örebro, Axelia Kallin i Södertälje och Saga Bergsten i Arvidsjaur är, alla tre, exempel på osedvanligt karismatiska kvinnor. De hade ett politiskt intresse utöver det vanliga för kommunpolitiker, de kunde hålla politiska tal, som trollband en publik och, i synnerhet de två första, hade ett stort nätverk av kvinnor som förde fram dem i provvalen. De gjorde stora insatser i sina kommuner – tidvis även i landsting, men till riksdagen kom de aldrig.

Men de uppmärksammades av partiet och invaldes i partistyrelsen. Där kunde de vara med om att utforma partiets politik och delta i att föra ut den till medlemmar i föreningar runt hela landet. Även om de inte var riksdagsledamöter, var de med bland partiets särskilda talare och var som sådana mycket anlitade – mer än vad man kände till på hemorten. Även om nomineringarna kunde utgöra besvikelser, i synnerhet om provvalen hade givit dem goda möjligheter, var medlemskap i partistyrelsen ett synliggörande av deras förmåga – om än utan ersättning för allt arbete.

Hildur Lien

Hon kunde gå långt – men inte längst

GUNNELA BJÖRK

Under mellankrigstiden utspelade sig en rad konflikter i Borgerliga Valförbundet i Örebro som på flera sätt belyser kvinnliga politikernas paradoxala situation. Trots att män och kvinnor sedan 1921 hade formellt sett samma politiska rättigheter, var, som vi snart ska se, kvinnors politiska möjligheter i realiteten starkt beskurna. Eller, om vi väljer att se det ur en annan synvinkel: trots den patriarkala ordning som rådde i politiken fanns det efter 1921 möjligheter för kvinnor att gå långt – men inte att gå längst.¹

Örebro

Örebro hade under 1900-talets första hälft ett väl utvecklat näringsliv, dominerat av skoindustrin. Därtill var Örebro residensstad, militärstad och centrum för handel, administration och utbildning. Även om frisinnet var starkt i staden, var Högern ett större parti än Folkpartiet ända fram till början av 1940-talet. De bägge partierna hade majoritet i stadsfullmäktige fram till kommunalvalet 1934 då socialdemokraterna tog över makten och behöll den till en bit in på 1970-talet.

Kvinnorna utgjorde en ansevärd del av arbetskraften, inte minst inom skoindustrin. Som i andra större svenska städer fanns det ett livaktigt nätverk av kvinnoorganisationer, formaliserat i Örebro Kvinnoorganisationens Samarbetskommitté, som omfattade de politiska partiernas kvinnoorganisationer, Vita Bandet, KFUK, Fredrika-Bremer-Förbundet, Husmodersförbundet, Yrkeskvinnors Klubb och många fler.

Vid valet till stadsfullmäktige år 1910, då kvinnor för första gången var valbara till kommunala församlingar, tog en frisinnad kvinna från Föreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt i Örebro, plats i fullmäktige. Från Högerens sida hade intresset för kvinnliga kandidater varit minimalt, men på uppmaning av rösträttsföreningen placerade till slut den ena högerfören-

ingen, Örebro reformvänliga valförening, ett par kvinnor långt ner på listan, utan reella möjligheter till inval.²

Trots ointresset för kvinnliga kandidater kom lärarinnan och skolledaren Amalia Lundgren in i fullmäktige år 1916, som ersättare. Hon var engagerad både i den kvinnliga rösträttsföreningen och i Vita Bandet, en kvinnlig nykterhetsorganisation med religiösa förtecken. Någon hade skrivit hennes namn på en valsedel och när en ledamot för den högergruppering som då hette ”Reformvänliga nykterhetsvänner och fastighetsägare” avgick fanns inget annat namn i reserv. Men hennes politiska karriär blev inte längre än de månader som återstod till nästa val.³

Högern i Örebro

De splittrade högerkrafterna i Örebro bildade inför valet 1919 en ny medlemsorganisation, Borgerliga Valförbundet (BVF), som på kort tid fick 292 manliga och 183 kvinnliga medlemmar. Därutöver fanns omkring 130 medlemmar i det från partiet fristående Örebro Moderata Kvinnoförbund.⁴ Mönstret var tydligt: ogifta kvinnor gick in i BVF medan gifta anslöt sig till kvinnoföreningen. Medlemsmässigt hade alltså högerkvinnorna en stark ställning.⁵

Motståndet mot allmän rösträtt i allmänhet och kvinnlig rösträtt i synnerhet hade varit och var alltjämt starkt hos delar av högergrupperingarna i riksdagen.⁶ Mot denna bakgrund fanns det en befogad oro i Borgerliga Valmansförbundet för hur 1919 års kommunalval, det första med allmän och lika rösträtt, skulle utfalla. När BVF konstituerade sig beslutades att sex av 20 platser i styrelsen skulle vara vikta för kvinnor. Den i jämförelse med övriga partier generösa kvoteringen kan verka förvånade, men var inget specifikt för Örebroföreningen. Riksorganisationens, Allmänna Valmansförbundet, stadgar stipulerade att en tredjedel av ledamöterna i centrala och lokala styrelser borde vikas för kvinnor.⁷

BVF beslutade därtill att reservera en andra och en tredje plats för kvinnliga kandidater på valsedlarna till stadsfullmäktige. Detta uppfattades dock av vissa grupper inom partiet som en ren provokation och genom en spränglista och många strykningar kom bara ett av de högt placerade kvinnonamnen, Elin Sondén (1879-1957), in i fullmäktige.⁸ Hon var föreståndarinna för Risbergska skolan, under den här tiden en flickskola med många politiskt och filantropiskt engagerade lärarinnor. Elin Sondén lämnade både stadsfullmäktige och Örebro efter ett par år. Hennes efterträdare, doktorin-

nan (som hon titulerades) Regina Hagstrand (1880-1964) stannade längre på sin post, från 1922 till 1930. Hon satt i styrelsen för både Högerpartiet i Örebro och i Högerkvinnorna, där hon under ett par år var ordförande.

Detta var bara några av de kvinnor som avlöste varandra som representeranter för Högerpartiet i Örebro stadsfullmäktige under 1920- och 1930-talen.⁹ Flera av dem var gifta med män vars yrkeskarriärer krävde att familjen flyttade efter några år. Kanske var det därför som Högerens ledamöter, både män och kvinnor, i genomsnitt satt färre år på sina politiska uppdrag än övriga partiföreträdare.

År 1919 blev det alltså strid om nomineringarna till fullmäktige. Detta var den första, men långt ifrån sista gången som det blev motsättningar gällande kvinnonamnens placering när ordningen på valsedlarna skulle fastställas. Under 1930- och 1940-talen utspelade sig en rad konflikter som hade två förutsättningar: en stark kvinnoorganisation och Hildur Lien.

Hildur Lien

Hildur Lien var född i Falun år 1896, tog studenten i Uppsala och utbildade sig därefter till folkskollärarinna. Efter några års yrkesarbete i Stora Tuna gifte hon sig och flyttade till Västerås. År 1928 kom hon med familjen till Örebro och blev snart indragen i stadens högerkretsar.¹⁰ Från 1932 och fram till sin pensionering 1962 arbetade hon, vid sidan av sina med tiden många och tunga politiska uppdrag, som lärare vid Örebro stads folkskolor.¹¹

År 1932 syns Hildur Liens namn för första gången i kvinnoföreningens protokoll då hon anmäler sig till en tvåveckorskurs på Högerens Kvinnliga Medborgarskola.¹² Samma år blev hon suppleant i styrelsen för Örebro Moderata Kvinnoförbund, MKF, och två år senare valdes hon till föreningens ordförande.¹³



Hildur Lien 1946.

Under Hildur Liens ledning politiserades och vitaliserades verksamheten i MKF. Det märktes på medlemsantalet som mer än fördubblades mellan åren 1934 och 1937; från 245 till 565 medlemmar. Därmed var kvinnoföreningen ungefär lika stor som BVE, som redovisade 561 medlemmar varav 110 kvinnor.¹⁴ Det formellt självständiga Sveriges Moderata Kvinnoförbund hade 1937 gått upp i Allmänna Valmansförbundet, och en sådan organisa-

torisk sammanslagning skedde också i Örebro.¹⁵ Det innebar att kvinnorna faktiskt var i majoritet i Högerpartiet i Örebro – vilket, som vi snart ska se, ledde till en rad konflikter i samband med nomineringar till olika val. Högerkvinnorna nöjde sig inte längre bara med närvaro i politiken – de krävde också inflytande.

Hildur Lien fick snabbt stort förtroende både bland män och bland kvinnor i partiet, liksom i ungdomsförbundet. Uppenbarligen ägde hon en anmärkningsvärd retorisk talang och en stark känsla för tidens stora högerfrågor: nationen, friheten, försvaret och kommunistfaran. Under hennes ledning tog MKF också upp en rad kvinnopolitiska frågor som *Högerns kvinnor och det politiska arbetet*, *De borgerliga kvinnorna och konsumentkooperationen*, *Kvinnan och det politiska livet*.¹⁶ En kurs i föreningsteknik fortsatte med diskussionsaftnar om kollektivhus, kvinnliga präster, moderskapspenning och mödrahjälp.¹⁷

Allt hade kanske varit gott och väl om inte Hildur Lien utmanat makten genom att få så ohemult många röster i provvalen.

Riksdagsvalet 1936

År 1936 lät sig Hildur Lien klädsamt motvilligt nomineras till riksdagslistan; kunde hon göra nytta på någon lista *skulle hon böja sig, men skulle tycka det vore fruktansvärt om hon skulle bli vald*.¹⁸ Men andra uttalade sin glädje över hennes kandidatur, också många män: *Ty hon kunde hålla politiska föredrag och det voro väljarna icke bortskämda med*.¹⁹

När nomineringarna var avklarade var det som alltid inom Högern i Örebro vid den här tiden dags för provval. BVF, MKF och ungdomsorganisationen röstade var och en för sig. När resultaten sammanställdes visade det sig att Hildur Lien fått nästan lika många röster som den ledande högermannen, riksdagsledamoten och chefredaktören för Örebro Dagblad, Ragnar Ekman.²⁰ På styrelsemötet utbröt en häftig diskussion om huruvida Hildur Lien därmed borde placeras först på någon av länets riksdagslistor eller inte. Ett förslag från en man om en särskild kvinnolista med Hildurs namn överst tillbakavisades bestämt av de kvinnliga styrelseledamöterna. Även flera män tog till orda. En förklarade *att det icke var så att fru Lien representerade speciella kvinnointressen. Hon var en kraft för alla*. En annan uppgav att han *hellre röstade på fru Lien än på mången manlig kandidat*.²¹

Det slutade med att Hildur Lien placerades högst på en lista och som

andra namn på en andra riksdagslista. Kvinnoföreningen stödde hennes kandidatur på alla upptänkliga sätt. Ett cirkulär trycktes upp i 4 500 ex och skickades ut till länets moderata kvinnoföreningar, man annonserade i tidningarna och deltog aktivt på partiets valmöten.²² Högern gjorde emellertid ett medelmåttigt val nationellt även om partiet ökade sina röstsiffror i Örebro och någon riksdagsplats för Hildur Lien blev det inte.²³

Stadsfullmäktigevalet 1938

Högerkvinnorna hade fortsatt vind i seglen och bevakade i fortsättningen noga sina intressen vid nyval till stadens nämnder och styrelser.²⁴ När det år 1938 var dags för val till stadsfullmäktige, gjorde MKF en skriftlig framställan till BVF om att tre kvinnliga kandidater den här gången borde placeras på valbar plats.²⁵ Så skedde också och därmed bröts för första gången det i Örebro gängse mönstret att samtliga partier placerade endast två kvinnor på valbar plats på sina listor: oftast en representant för hemarbetande kvinnor och en för yrkesarbetande. Högern backade dock i valet, varför det även fortsättningsvis bara blev två kvinnliga fullmäktigeledamöter.

Även i detta val orsakade Hildur Liens starka ställning konflikter inom BVF och än en gång var det BVFs ordförande Ragnar Ekman som gick i spetsen för motståndet mot Hildur Lien. Den här gången krävde Ekman ett principuttalande från styrelsens arbetsutskott mot att äkta makar kandiderade till samma kommunala församling. Hildur Liens make satt nämligen redan i stadsfullmäktige och själv slog hon genast till reträtt: *Skulle ett sådant villkor uppställas komme hon emellertid att frånträda sin kandidatur, då hon givetvis icke ville gå i vägen för sin man, som ju för övrigt fortfarande fått så god anslutning bland väljarne.*²⁶ Flera män talade mot ordförandes förslag och diskussionen slutade med ett rejält misstroendevotum mot honom: varken arbetsutskottet eller styrelsen stödde hans förslag.²⁷



”Om hon en dag av väljarna koras så skulle hon bli en uti riksdagen dugande dam”, löd en av textraderna till denna karikatyr av Hildur Lien. Ur *Vem är vem i Örebro. 41 gubbar med rim*, 1937. (Ursprungligen publicerad i *Örebro Dagblad*.)

Landstingsvalet 1938

Nästa konflikt gällde listorna till landstingsvalet samma år. I provvalet fick Hildur Lien betydligt fler röster än Högerns sittande landstingsledamot Adolf Lindgren. Hildur Lien fick också fler röster än en manlig lektor som var den tilltänkte efterträdaren till Lindgren.²⁸ Adolf Lindgren var 74 år och sjuklig, sedan länge riksdagsman för Högern och därtill en av stadens rikaste och mäktigaste män.²⁹ Det var samme Adolf Lindgren som år 1919 hade fått stå tillbaka för ett kvinnligt namn, vilket lett till spränglistor och strykningar. Den gången gick han segrande ur striden. Kanske var det för att undvika en liknande situation som MKFs styrelse nu krävde att två officiella listor skulle fastställas varav en skulle ha Hildur Lien på första plats. Flera kvinnor talade för förslaget vid ett extra sammanträde och så gjorde också flera män. Efter votering segrade förslaget om två listor.³⁰ Valet blev en framgång för kvinnorna då Hildur Lien kom in i landstinget, men för Högern blev det ett dåligt val. I Örebro Dagblad lät chefredaktören Ekman utan vidare kommentarer publicera en insändare som skyllde det dåliga valresultatet på *olycklig och oklok kvinnopolitik* och samma dag lämnade Ekman samtliga uppdrag i partiet.³¹

Riksdagsvalet 1940

De könskonflikter som uppstått under 1930-talet som en följd av Hildur Liens starka ställning i partiet fortsatte också under 1940-talet. Hildur Lien var ordförande i kvinnoföreningen, som nu bytt namn till Högerns Kvinnoförening (HKF), en av Örebros största politiska kvinnoorganisationer. Hon var andra vice ordförande i Högerföreningen. Hon var sedan ett par år invald i kvinnoförbundets centralstyrelse och därtill alltså ledamot av både Örebro läns landsting och Örebro stadsfullmäktige. Som ordförande för Örebro Husmodersförening och Sällskapet Småbarnens Vänner var hon väl förankrad i kvinnorörelsen.³²

Vid nomineringarna till riksdagsvalet 1940 kom Hildur Lien på andra plats i provvalet, strax efter det ledande manliga namnet.³³ Vid detta möte fördes det fram åsikter om att det bland nomineringarna saknades namn från näringslivet. I de diskussioner som följde nämndes nya (manliga) namn. När en högerkvinna hävdade att fru Liens namn borde sättas först på en riksdagslista, replikerade en högerman *att på det viset skulle vi förstöra*

*det här valet liksom 1938. Då skulle många högermän föredraga att stanna hemma. Ansåg en lista där fru Lien stod före Welander omöjlig.*³⁴ Så småningom hamnade Hildur Liens namn på andra plats på två av länets fem riksdagslistor. Någon riksdagsplats blev det emellertid inte den här gången heller.

Landstingsvalet 1942

I provvalet till landstingslistan år 1942 kom Hildur Lien först, långt före övriga kandidater. Rösterna i provvalet redovisades som vanligt i detalj och nu hade både män, kvinnor och ungdomar placerat Hildur Lien på första plats. Hon satt ju därtill redan i landstinget. Ändå blev det diskussion i styrelsens arbetsutskott när förslaget till landstingslista skulle upprättas. Några av de ledande högermännen ville på inga villkor ha en kvinna överst på listan; *Vi föreningsfolk kunna finna oss tillrätta med en lista med ett kvinnonamn först, men icke så de par tusen utom föreningarna, som också böra rösta. Och dessa vilja av gammal vana ha en man först.*³⁵

Istället ville de sätta en herr Berglund först, trots att det påpekades att han bara hade fått hälften så många röster i provvalet och varken hade varit aktiv i någon valrörelse eller deltagit i föreningsarbetet. Hildur Lien begärde ordet för att meddela att hon var beredd att böja sig – sak måste gå före person. Något som hon upprepade senare i debatten: *Det är som sagt saken som ska före personen. De sansade damerna rösta gärna på män.*³⁶ Om ironin (min tolkning) gick fram går dock inte att utläsa av protokollen.

Mötet slutade med att Berglund uppfördes på första och Hildur Lien på andra plats på landstingslistan. Styrelsen godkände AUs förslag. Men vid nomineringsmötet ett par veckor senare fick styrelsen hård kritik av medlemmar i Högerens Kvinnoförening som, efter en längre diskussion, lyckades driva igenom en särskild lista med fru Liens namn främst.³⁷

Valresultatet kan dock sägas ha givit motståndarna till Hildur Lien rätt; listan med det manliga namnet överst fick flest röster i valet. och Hildur Lien fick lämna sin plats i landstinget.³⁸

I nästa landstingsval fyra år senare beslöts utan vidare diskussion om två listor, det ena med ett manligt namn och Hildur Lien på andra plats och den andra listan med Hildur Lien överst. Även denna gång samlade hennes lista färre röster, varför hon inte kom in i landstinget.³⁹ År 1950 avböjde Hildur Lien att kandidera.⁴⁰

Uppdrag på alla nivåer

Under hela 1940-talet hade Högern i Örebro, såväl som i riket, gått kräftgång, men på 1950-talet vände vinden och blåste partiets väg. I Högerns Kvinnoförening, fortfarande under Hildur Liens ordförandeskap, ökade medlemsantalet igen. Noterbart är att under mandatperioden 1951-1954 hade partiet endast fem ledamöter i fullmäktige, och av dessa var två kvinnor. Fyrtio procents kvinnorepresentation! Ett faktum som dock framför allt berodde på den sk anciennitetsprincipen. Principen om att den som en gång fått en plats satt kvar gjorde det å ena sidan svårare för kvinnor att komma in i fullmäktige, nämnder och styrelser, men å andra sidan gällde det lika för kvinnor som för män.⁴¹

Konflikterna till trots hade Hildur Lien undan för undan konsoliderat sin ställning i Högerpartiet inte bara lokalt och regionalt utan också centralt. Redan 1938 hade hon tagit plats i Högerns Kvinnoförbunds centralstyrelse och 1942 valdes hon in i partistyrelsen.⁴²

På det lokala planet fortsatte Hildur Lien att vara lika aktiv som förut och listan över hennes kommunala uppdrag blev allt längre. 1951 tog hon som första kvinna plats i presidiet i Örebro stadsfullmäktige.⁴³ Hon fortsatte att ha ett grundmurat förtroende i partiet, inte minst manifesterat i siffrorna vid de återkommande provvalen. Inför valet till stadsfullmäktige 1954 fick Hildur Lien 131 röster – den, vid denna tid, ”starke mannen” i partiet fick 93. På tredje plats kom ännu en kvinna med 92 röster.⁴⁴ I landstingsvalet samma år utökade högern sina landstingsmandat från ett till två och Hildur Lien kunde återta den plats hon förlorat mer än tio år tidigare.⁴⁵

Under 1960-talet blev Hildur Lien sjuk och var periodvis frånvarande från sina många uppdrag. Hon avled den 15 september 1965, dagen innan hon skulle fylla 69 år.⁴⁶

Långt fram – men inte främst

Forskningen har försökt förklara kvinnors och mäns olika positioner i politiken på många olika sätt. Den samhällsliga könsarbetsdelningen, manligt definierade kompetenskrav och kvinnors särskilda villkor som hustrur och mödrar är några vanliga förklaringar. Att det skulle bero på kvinnornas egna val är ytterligare en förklaring. Men den fråga som har ställts här är hur politikens villkor såg ut för en kvinna som höll även det manliga måt-

tet, det vill säga var (minst) ”lika bra som en karl” och som själv inget hellre ville än vara verksam i den politiska offentligheten. Svaret är att hon kunde gå långt men inte långst; det tillät varken de manliga partikamraterna eller väljarna.

Historien om Hildur Lien blottlägger många aspekter på det politiska medborgarskapets bekönade karaktär, men det finns åtminstone två sätt att tolka historien – som inte nödvändigtvis är motstridiga. Den ena tolkningen skulle då vara att genussystemets lagar är järnhårda.⁴⁷Eftersom hierarkin eller ordningen mellan könen till varje pris måste bibehållas var utgången given. Genussystemets andra bärande princip, könets isärhållning, var paradoxalt nog både förutsättningen för Hildur Liens starka ställning och orsaken till att hon och kvinnoföreningen måste ge slaget förlorat.

Men min studie av konflikterna kring Hildur Lien möjliggör också en annan och mer positiv bild av det inträffade. Högerkvinnorna i Örebro byggde under 1930-talet upp en ställning som ett politiskt handlingskraftigt kollektiv, en stark maktbas för Hildur Lien och andra kvinnliga politiker. Detta tvingades partiorganisationen ta hänsyn till. Kvinnoföreningen lyckades utmana den manliga normen och den manliga hegemonin i partiföreningen. Hildur Lien var i högsta grad ”kvinnornas representant”. Hon drev kvinnokrav, starkt uppbackad av kvinnoföreningen och stadigt förankrad i kvinnorörelsen i Örebro. Motståndet mot Hildur Lien mobiliserade högerkvinnorna till kamp om den vid den här tiden djupt rotade princip som sade att en man kan representera både män och kvinnor, medan en kvinna aldrig kan representera män. Men Hildur Lien hade också många män bakom sig, som förbehållslöst erkände henne som sin representant – något helt nytt i politiken i Örebro.

NOTER

1. Den här uppsatsen är en omarbetad och utvidgad version av ett par avsnitt i min avhandling, Att förhandla sitt medborgarskap. Kvinnor som kollektiva politiska aktörer i Örebro 1900-1950 (Lund: Arkiv förlag, 1999).
2. FKPR: föreningsmöte 19/9 1910.
3. Stadsfullmäktige 13/9 1916; Örebro Dagblad 12/9 1916.
4. Örebro Moderata Kvinnoförbund (MKF) hade bildats 1916, och anslöt sig från start till Sveriges Moderata Kvinnoförbund. Se MKF: protokoll från föreningsmöte 3/4 1916. Det arkivmaterial som jag använt för uppsatsen finns bevarat i Folkrorelsernas arkiv/Arkivcentrum, Örebro län.

5. BVF: årsberättelse för 1919; MKF: årsmöte 14/3 1919.
6. Torbjörn Nilsson (2004), *Mellan arv och utopi. Moderata vägval under hundra år, 1904–2004*. Stockholm: Santérus förlag, s 145 ff.
7. Stina Nicklasson (1992), *Högerns kvinnor. Problem och resurs för Allmänna valmansförbundet perioden 1900–1936/37*, Uppsala: Studia Historica Upsaliensia, s 121 ff. Se även Kjell Östberg (1997), *Efter rösträtten. Kvinnors utrymme efter det demokratiska genombrottet*, Eslöv: Symposion, s 42.
8. Nerikes Allehanda 28/3 1919. Elin Sondén lämnade Örebro efter något år och ersattes i stadsfullmäktige av fru Mariana Ekelund och senare av doktorinnan Regina Hagstrand.
9. Andra kvinnor som förutom de redan nämnda hörde till pionjörerna som fullmäktigeledamöter för BVF i Örebro under 1920- och 1930-talen var Mariana Ekelund (ledamot 1924–35), Frida Gellertz (1927–33), Hilda Falk (1931–34), Marta Grönvall (1937–38) och Lala Wistrand som kom in som ersättare 1934 och lämnade stadsfullmäktige 1946.
10. Örebro Dagblad 31/3 1951.
11. Nerikes Allehanda 16/9 1965.
12. MKF: föreningsmöte 23/2 1932. Om Högerns Kvinnliga Medborgarskola som började sin verksamhet år 1931 se Stina Nicklasson (1992) s 174.
13. MKF: styrelsemöte 14/2 1934.
14. BVF: verksamhetsberättelse för 1937; MKF: verksamhetsberättelse för 1937.
15. Örebrohögerns medlemsblad nr 1, februari 1937.
16. MKF: föreningsmöte 12/10 1933, 29/10 1934 och 22/5 1936.
17. MKF: styrelseberättelse för 1938.
18. BVF: styrelsemöte 16/4 1936.
19. Ibid.
20. BVF: au-möte 19/5 1936. Om högerns provval se Sven Ulric Palme (1969): ”Vid valurnorna och i riksdagen under 50 år”, i Rut Hamrin-Thorell m fl, red: *Kvinnors röst och rätt*, s 61.
21. BVF: styrelsemöte 12/6 1936.
22. MKF: styrelseberättelse för arbetsåret 1936-37.
23. BVF: styrelsemöte 27/10 1936; bilaga till au- protokoll 17/12 1936.
24. BVF: styrelsemöte 26/11 1936.
25. MKF: styrelsemöte 8/3 1938.
26. BVF: au-möte 10/5 1938.
27. BVF au-möte 10/5 1938, styrelsemöte 11/5 1938.
28. BVF: au-möte 10/5 1938.
29. Se Carl-Olof Bergström, red, (1988): *Adolf Lindgren 25 maj 1865–6 december 1938. En minnesskrift*.
30. BVF: extra föreningsmöte 20/5 1938.
31. Örebro Dagblad 20/9 1938; BVF: styrelseprotokoll, bilaga daterad 20/9 1938 och bilaga daterad 9/10 1938.
32. Uppgifterna hämtade från en intervju med Hildur Lien i Örebro Dagblad 31/3 1951.
33. Örebro Högerförening (HF): styrelsemöte 10/4 1940. År 1939 bytte Borgerliga valförbundet namn till Örebro Högerförening och året efter bytte alltså Örebro Moderata Kvinnoförening namn till Högerns Kvinnoförening i Örebro (HKF).
34. HF: allmänt möte 10/5 1940.
35. HF: au-möte 16/4 1942. Alla citat är hämtade ur mötesprotokollet.

36. *ibid.*
37. HF: offentligt nomineringsmöte 4/5 1942.
38. HF: årsmöte 23/2 1943, årsmöte 23/2 1944.
39. HF: styrelsemöte 8/10 1946 (bil till protokollet). Den manliga listan fick 2 564 och Hildur Liens lista 1 520 röster.
40. HF: au-möte 5/5 1950 samt verksamhetsberättelse för 1950.
41. Mer om detta i Björk (1999) s 267 f.
42. Uppgifterna är hämtade från Nerikes Allehanda 19/9 1965.
43. 1951–65 var Hildur Lien andra vice ordförande i stadsfullmäktige.
44. HF: au-möte 10/3 1954.
45. HF: årsberättelse för verksamhetsåret 1954.
46. Hennes dödsruna fanns publicerad i Nerikes Allehanda 16/9 1965.
47. Teorin om genussystemet presenterade Yvonne Hirdman ffg i ”Genussystemet”, i Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport, SOU 1990:44. s 78 f. Hon har sedan utvecklat sin teori i flera böcker, se t ex Hirdman (2001), Genus: om det stabilas föränderliga former, Malmö: Liber.